

Lausunto

20.12.2024

Asia: VN/29848/2024

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tupakkalain muuttamisesta (nikotiinipussit)

Lausunnonantajan lausunto

Kommenttinne sallittuja makuja koskevaan sääntelyyn

Ympäristöterveysyksikön näkemyksen mukaan savuttomista nikotiinituotteista tulisi kieltää tunnusomaiset tuoksut ja maut vastaavalla tavalla, kuin ne on kielletty savukkeista, kääretupakasta ja kuumennettavista tupakkatuotteista sekä nikotiininesteistä.

Muut mahdolliset kommenttinne hallituksen esityksen luonnoksesta

Savuttomat nikotiinituotteet ovat tulleet voimakkaasti markkinoille ja myös nuorten saataville aikaisempaa laajemmin. Tupakkalakia tulisi kiristää monelta osin esitetyn lisäksi, jotta tupakkalain tavoitteet ihmisille myrkyllisiä aineita sisältävien ja riippuvuutta aiheuttavien tupakkatuotteiden ja muiden nikotiinipitoisten tuotteiden käytön loppumisesta toteutuisivat.

Ympäristöterveysyksikkö toteutti keväällä 2024 projektin tupakkalain alaisten tuotteiden käytöstä kouluissa, joissa opiskelee 7-9 luokkalaista. Tarkastuksilla tehtyjen havaintojen perusteella savuttomia nikotiinituotteita oli käytetty sisätiloissa 40 %:ssa tarkastetuista kouluista. Käytettyjä nikotiinipusseja nähtiin tarkastuksilla mm. koulujen käytävillä, maassa ja seinillä.

Tupakkalain alaisia tuotteita myydään hyvin laajasti laittomien myyntireittien kautta erityisesti lapsille ja nuorille. Ympäristöterveysyksikön näkemyksen mukaan tupakkalaissa tulisi säätää nykyistä tiukemmin tupakkalain alaisten tuotteiden laittoman kaupan rangaistussäädöksistä. Tupakkalaissa tulisi myös säätää myyntikelvottomien tupakkalain alaisten tuotteiden todisteellisesta hävittämisestä, jotta nämä tuotteet eivät päädy laittomille markkinoille.

Internet-myyntin valvonta on kunnille hyvin haastavaa, koska aina ei ole täyttä selvyyttä, kuka on toimivaltainen viranomainen. Ympäristöterveysyksikön näkemyksen mukaan etämyyntin valvonta tulisi keskittää tupakkalaissa Valviralle. Tupakkalakiin tulisi myös säätää rajoituksia yrityksiä tuomille tupakkalain vastaisille tuotteille, joita ei voi saattaa markkinoille Suomessa.

Tupakkalain mukaan tupakkatuotetta, tupakan vastiketta, tupakointivälinettä, tupakkajäljitelmää, sähkösavuketta tai nikotiininestettä ei saa markkinoida. Viime vuosina tilapäiset pop-up -myymälät ovat tulleet myymälämuotona tunnetuiksi myös tupakkalain alaisten tuotteiden myyntiin. Myymälät sijoitetaan näkyville paikoille ja ne houkuttelevat tavanomaisen kohderyhmän lisäksi uusia asiakkaita ja näin elinkeinonharjoittajat saavat markkinoitua tuotteitaan. Valvonnan näkökulmasta tähän markkinointiin on kuitenkin nykylainsäädännöllä mahdotonta puuttua. Ympäristöterveysyksikön näkemyksen mukaan savuttomien nikotiinituotteiden valmistajat saattavat jatkaa tupakkayhtiöiden aloittamaa tapaa saattaa uusia tuotteita markkinoille pop-up myynnin avulla vielä aikaisempaa laajemmalla volyyymilla. Ympäristöterveysyksikön mielestä tupakkalaissa tulisi kieltää tupakkalain alaisten tuotteiden määräaikainen myynti.

Ympäristöterveysyksikkö haluaa erityisesti korostaa aikaisempaa näkemystään, jonka mukaan savuttomat tupakkatuotteet tulisi ottaa omaksi tuoteryhmäkseen tupakkalain alaiseen vähittäismyyntilupa- ja tukkumyynti-ilmoitukseen. Tällä hetkellä iso osa myyntiluvallisista vähittäismyyntipaikoista myy vain tupakkatuotteita. Mikäli samalla ilmoituksella sallitaan sekä savuttomien nikotiinituotteiden että nikotiininesteiden myynti, saattaa tämä lisätä nikotiininesteiden myyntipaikkoja huomattavasti nykyisestä. Savuttomat nikotiinituotteet tulisi olla oma tuoteryhmänsä ja siten valvontamaksun tulisi olla enintään kolminkertainen, jos samassa myyntipisteessä myydään tupakkatuotteita, nikotiininesteitä ja savuttomia nikotiinituotteita. Korkeiden valvontamaksujen on todettu valvonnassa olevan tehokas keino vähentää tupakkalain mukaisen myyntiluvan omaavien vähittäismyyntipaikkojen ja -pisteiden määrää.

Petäjaniemi Anna

Helsingin kaupunki, kaupunkiympäristön toimiala, ympäristöterveysyksikkö